

Més o menys... ell

Andreu Sotorra

Miquel Duran. «Més o menys jo». Pròleg d'Andreu Martín. Disseny de la coberta i de l'interior: Mariano Rolando. Gravat imatge de la coberta: iStock/Traveller 116. Col·lecció Bridge. Editorial La Galera, Barcelona, 2014. Pàg. 165. A partir de 16 anys.

El premi Joaquim Ruyra, de trajectòria accidentada si revisem el seu històrial, ha servit sovint per descobrir per a lectors en general novel·les que, per la circumstància que sigui, s'han presentat a un premi pretesament per a joves. N'hi ha més d'un així dins el seu llarg palmarès. El cas més evident, segurament, és la

novel·la «Pedra de tartera», de Maria Barbal, guanyadora d'aquest premi l'any 1984.

Deia que el premi ha tingut una vida accidentada. I és així. Va néixer el 1963, amb el primer premi a Josep Vallverdú i la seva novel·la «L'abisme de Pyramos». Es va declarar desert el 1965. No es va convocar el 1968. Es va tornar a declarar desert el 1969. Del 1970 al 1975 no es va tornar a convocar. Des del 1976 al 1987 va ser declarat desert una vegada, el 1979. Entre el 1988 i el 1992 es va tornar a deixar de convocar, quan ja estava en mans de la fallida Editorial Laia, amb una convocatòria frustrada que va premiar Maite Carranza amb la novel·la «La nit dels arutams», sense que l'autora arribés mai a rebre'n la dotació econòmica —amb la barra d'un acte d'aparador amb el lliurament d'un sobre buit!— i, potser per això, el premi no consta en la relació dels 38 autors premiats fins ara. Un oblit incompreensible. A partir del 1993 fins a l'actualitat, recuperat per la Fundació Enciclopèdia Catalana i l'Editorial La Galera, el premi ha tingut una vida més normalitzada i només ha estat declarat desert una vegada, l'any 2006.

La novel·la «Més o menys jo», de Miquel Duran (Pujarnol, Porqueres, El Pla de l'Estany, 1985) va ser finalista de l'edició del 2013, que va guanyar l'autora Care Santos amb la novel·la «No em preguntis qui sóc». Però posteriorment, «Més o menys jo», publicada la tardor del 2014, amb un disseny de coberta estilitzada, totalment blanc, en cartoné i amb unes enigmàtiques il·lustracions en miniatura repetides a l'interior, és la novel·la que va rebre el Premi Serra d'Or de l'àmbit juvenil atorgat el 2015.

Des de fa, doncs, un parell d'anys, els que van saludar l'autor debutant amb merescuts elogis, encara estan esperant el seu retorn. Amb la distància que dóna el temps, un cop rellegida ara la novel·la, no crec sincerament que Miquel Duran torni a la literatura per a joves, si és que mai hi ha arribat realment. Diria que el seu pas de finalista pel Joaquim Ruyra és accidental —potser per l'extensió de la novel·la, com li va passar en el seu moment a Maria Barbal— i, en tot cas, penso que, si arriba, la seva nova obra apareixerà en alguna col·lecció general, com de fet ja hauria pogut passar sense complexos amb aquesta novel·la del seu debut.

Miquel Duran hauria pogut fer una novel·la que semblés biogràfica —una d'aquelles falses biografies que no acaben de ser mai falses del tot—, però en canvi fa una novel·la literàriament impecable, amb un llenguatge enganxadís, senzill i refinat a la vegada, i que no malmet cap frase sense fer que aportï una pessigada a la imaginació del lector.

I com aquell qui no vol la cosa, parla de la família, de les relacions, de la crisi adolescent, de l'amor desitjat i l'amor frustrat, de les misèries i alegries que envolten qualsevol clan familiar, del paisatge que li és pròxim —el del Pla de l'Estany, esclar—, i de l'ambient que envolta aquest paisatge com en aquesta descripció: “La muntanya de Rocacorba fa nou-cents noranta nou metres d'altura i hi ha qui diu que, amb el bloc de formigó que hi han posat al cim, acaba d'arribar als mil. Des de dalt, es veu l'Estany de Banyoles com una bassa de mercuri i, més enllà, una esplanada que arriba fins al mar. Rocacorba deu el seu nom a una roca abissal habitada per una ermita. Pels voltants, un esperaria trobar-hi l'esquelet d'un animal incompreensible, però encara no s'ha donat el cas.” Tinc la impressió que, a Josep Pla, si aixequés el cap i la boina, aquesta fotografia li agradaria, tenint en compte que Miquel Duran confessa que en la seva novel·la hi ha 2.737 adjectius.

Però «Més o menys jo» també deixa espai per a la memòria d'alguna circumstància que va colpir l'autor quan encara era adolescent: la tragèdia del catamarà La Oca que, el 1998, amb excés de passatge de jubilats francesos, es va enfonsar a Banyoles, causant una vintena de morts i una quarantena de ferits. Una descripció tan delicadament sensible com poètica que hauria de formar part de qualsevol crèdit de teoria de reportatge de periodisme literari.

Miquel Duran ha estat una de les noves veus literàries dels últims cinc anys —els inicis del segle XXI són especialment fecunds per a la literatura catalana jove— i encara té més mèrit perquè l'autor no surt de les aules universitàries filològiques —tret de passar per l'Escola d'Esriptura— sinó que és llicenciat en química i investigador en bioinformàtica i doctor en biomedicina en exercici a l'Institut de Recerca Biomèdica de Barcelona (IRB). Abans havia treballat al Massachusetts Institute of Technology (MIT), a la Universitat de Tel Aviv, a la Universitat Centreamericana d'El Salvador i al Centre d'Investigació en Salut de Manhiça de Moçambic (CISM). Una trajectòria, doncs, allunyada de la literatura, però segurament que també influent en la seva vena literària que té un tractament del llenguatge gairebé de precisió de laboratori.
